

Sygn. akt III AUa 796/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Gawda (spr.)
Sędziowie:	SA Teresa Czekaj SA Małgorzata Rokicka - Radoniewicz
Protokolant: st. sekr. sądowy Urszula Goluch-Nikanowicz	

po rozpoznaniu w dniu 6 listopada 2012 r. w Lublinie

sprawy S. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o odstąpienie od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia

na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 12 czerwca 2012 r. sygn. akt VII U 1322/12

oddala apelację.

III AUa 796/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 czerwca 2012 r. Sąd Okręgowy w Lublinie zmienił decyzję pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. i zobowiązał organ rentowy do odstąpienia od żądania zwrotu od wnioskodawcy nienależnie pobranego świadczenia w kwocie 2.797,64 zł.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i rozważaniach prawnych:

Zadłużenie S. B. wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych powstało w związku z bezpodstawnym pobraniem renty rodzinnej za okres od 1 października 2008 r. do 28 lutego 2009 r.

S. B. ma obecnie 25 lat, z zawodu jest technikiem mechanikiem urządzeń instalacji przemysłowych. Ostatnio, od czerwca 2011 roku, był zatrudniony na budowie w charakterze pracownika fizycznego z wynagrodzeniem 1.380 zł miesięcznie. Pracował do kwietnia 2012 roku, kiedy to złożył wypowiedzenie z powodu niewypłacenia wynagrodzenia za okres od lutego 2012 r. Wnioskodawca nie ma nikogo na utrzymaniu, mieszka w mieszkaniu spółdzielczym ze swoją matką, która pobiera rentę w wysokości 898zł miesięcznie. Skarżący nie posiada żadnego majątku. Jest zadłużony z tytułu kredytów w (...) w kwocie 846 zł oraz w (...). Miesięcznie z tytułu kredytów spłaca raty w wysokości 100 zł. Ponadto posiada zaległości w spółdzielni mieszkaniowej wynoszące 3.769,28 zł plus odsetki w kwocie 485,42 zł.

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie dowodów z dokumentów oraz na podstawie zeznań wnioskodawcy.

Sąd obdarzył wiarą dowody z dokumentów, gdyż nie budziły wątpliwości zarówno co do formy, jak i treści, zostały sporządzone przez podmioty mające ku temu odpowiednie uprawnienia oraz nie zostały zakwestionowane przez żadną ze stron. Sąd obdarzył również wiarą zeznania wnioskodawcy, gdyż były logiczne i spójne z pozostałym materiałem dowodowym.

W oparciu o poczynione ustalenia Sąd Okręgowy uwzględnił odwołanie, przywołując przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. Nr 205 z 2009 r., poz. 1585). Zgodnie z treścią art. 84 ust. 1 pkt 8 zakład może odstąpić od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, odroczyć termin ich płatności albo rozłożyć je na raty, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności.

Sąd Okręgowy zważył, że ustawodawca nie sprecyzował jak należy rozumieć „szczególnie uzasadnione okoliczności”. W ocenie Sądu oznacza to obowiązek szczegółowej analizy sytuacji w każdym indywidualnym przypadku. Sąd wywiódł nadto, iż odstąpienie od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia może nastąpić jedynie w sytuacjach wyjątkowych, gdy z uwagi na stan zdrowia, wiek lub brak źródeł przychodów, nie jest obiektywnie możliwe wywiązanie się przez dłużnika ze spłaty należności wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W ocenie Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 84 ust. 1 pkt 8 cyt. ustawy.

Sytuacja życiowa S. B.: majątkowa, zdrowotna i rodzinna jest ciężka. Skarżący jest osobą bezrobotną, pozostaje na utrzymaniu matki. Nie posiada własnego mieszkania, mieszka z matką w mieszkaniu spółdzielczym, obciążonym długiem w kwocie ponad 4000 zł.

Ponadto wnioskodawca posiada zaległości z tytułu zaciągniętych kredytów.

W ocenie Sądu Okręgowego, powyższe przemawia za tym, iż w wypadku skarżącego, niemożność podjęcia zatrudnienia i wynikające stąd trudności finansowe powodujące dalsze ubóstwo, zagrażają jego egzystencji.

Z tych względów i na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję.

Apelację od powyższego wyroku złożył pozwany organ rentowy zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

- 1) naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 138 ust. 6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. Nr 153 z 209 r., poz. 1227 ze zm.);
- 2) sprzeczność ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego przez uznanie, że zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności mające wpływ na brak możliwości spłaty zadłużenia z tytułu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1 października 2008 r. do 28 lutego 2009 r. w kwocie 2.797,64 zł.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W ocenie organu rentowego trudna sytuacja materialna S. B. jest problemem przejściowym. Wnioskodawca jest osobą młodą, zdrową, ze średnim wykształceniem, nie korzysta z pomocy ośrodka pomocy społecznej, ma możliwość aktywnego poszukiwania i podjęcia pracy. Nie zachodzą zatem szczególne okoliczności uzasadniające zwolnienie go z obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia.

Z tych względów pozwany uznawał apelację za uzasadnioną.

Opierając się na ustaleniach faktycznych dokonanych przez Sąd I instancji **Sąd Apelacyjny zważył co następuje:**

Apelacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu. Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń i wydał trafne, odpowiadające prawu rozstrzygnięcie. Sąd Apelacyjny akceptuje w całości ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji, zatem nie zachodzi konieczność ich powtarzania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1998 r. II CKN 923/97, OSNC 1999/3/60).

Zarzuty apelacji nie są zasadne. Sąd Okręgowy nie dokonał ustaleń sprzecznych z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym. Wnioskodawca w toku postępowania sądowego udowodnił fakt zadłużenia z tytułu zaciągniętych kredytów oraz z tytułu nieopłaconego czynszu. Udowodnił też fakt pozostawania bez pracy, gdyż na skutek niewypłacania wynagrodzenia wypowiedział pracodawcy umowę o pracę. Obecnie utrzymuje się on z renty pobieranej przez matkę, gdyż z powodu krótkiego okresu zatrudnienia nie nabył prawa do zasiłku dla bezrobotnych.

Z akt ZUS wynika, iż w pismach kierowanych do organu rentowego skarżący wielokrotnie opisywał swoją trudną sytuację materialną, wnosząc o rozłożenie należności na raty w kwocie po 100 zł miesięcznie, na co pozwany nie wyraził zgody. Podnosił, iż po śmierci ojca, matka, z którą wspólnie zamieszkuje, zmuszona była dokonać zakupu pralki i kuchenki, zaciągając w tym celu kredyt. Po spłacie należności pozostaje im na utrzymanie kwota 300 zł miesięcznie (k. 22 akt ZUS). Wskazywał też na zły stan zdrowia matki (k. 50 akt ZUS).

Te wszystkie okoliczności Sąd Okręgowy miał na uwadze i słusznie zważył, iż w sprawie skarżącego występują okoliczności przemawiające za odstąpieniem od zwrotu nienależnie pobranego świadczenia.

Sąd Okręgowy przyjął nieprawidłową podstawę prawną rozstrzygnięcia, gdyż powołał art. 84 ust. 1 pkt 8 cyt. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w sytuacji gdy w sprawie niniejszej znajduje zastosowanie art. 138

ust. 6 cyt. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Z uwagi na fakt, iż przepisy obydwu cytowanych ustaw zawierają taką samą przesłankę odstąpienia od zwrotu nienależnie pobranych świadczeń tj. wskazują na „szczególnie uzasadnione okoliczności”, przyjęta przez Sąd Okręgowy podstawa prawna rozstrzygnięcia nie wpływa na wynik sprawy.

Zgodnie z treścią art. 138 ust. 6 cyt. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych organ rentowy może odstąpić od żądania zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, zmniejszyć wysokość potrąceń, ustaloną zgodnie z art. 140 ust. 4 pkt 1, lub zawiesić dokonywanie tych potrąceń na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności.

Słusznie Sąd Okręgowy zważył, iż sytuacja rodzinna i materialna wnioskodawcy stanowi szczególnie uzasadnioną okoliczność, co skutkuje uwolnieniem wnioskodawcy od zwrotu nienależnie pobranych świadczeń. Apelujący nie kwestionuje faktu, iż sytuacja skarżącego jest trudna, jednakże podnosi, iż w przyszłości może ona ulec poprawie. W ocenie Sądu Apelacyjnego przesłanki do odstąpienia od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia winny być oceniane na datę wydania decyzji a najpóźniej na datę zamknięcia rozprawy – art. 316 § 1 k.p.c. W dacie zamknięcia rozprawy skarżący pozostawał bez pracy, utrzymywał się z niewielkiej renty, pobieranej przez matkę, posiadał liczne zadłużenia. Ta sytuacja jest szczególnie uzasadnioną okolicznością w rozumieniu art. 138 ust. 6 cyt. ustawy.

Nie można przyjąć za organem rentowym, że sytuacja skarżącego może ulec poprawie, gdyż przy takiej argumentacji równie dobrze można przyjąć odwrotne założenie – o dalszym pogarszaniu się stanu majątkowego wnioskodawcy. Rzeczą sądu jest skontrolowanie zasadności i legalności decyzji według stanu z daty jej wydania, zatem przyszłe zdarzenia, które mogą ale nie muszą zaistnieć pozostają poza oceną sądu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego brak pracy i zadłużenie wnioskodawcy, niska wysokość renty jego matki, z której oboje się utrzymują powoduje, iż w razie zwrotu świadczenia zostałby on pozbawiony niezbędnych środków utrzymania. Tym samym zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności uzasadniające odstąpienie od żądania zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń w całości.

Wyrok Sądu Okręgowego jest zatem trafny, zaś apelacja organu rentowego jako bezzasadna podlega oddaleniu w trybie art. 385 k.p.c.